

1. De brutalen en de zachtmoedigen

Misschien ken je hem wel, die uitdrukking: 'De brutalen hebben de halve wereld.' Je kunt daar meteen een beeld bij hebben. De brutalen: dan denk je aan mensen die zich nergens aan storen, mensen die onbeschaamd gaan voor hun eigen belang. Mensen die met hun ellebogen werken en anderen opzij drukken, mensen die gewoon hun zin doordrukken. De brutalen weten niet echt wat bescheidenheid is, wat hoffelijkheid is, of nederigheid.

En het is niet toevallig dat 'de brutalen', in die uitdrukking, 'de halve wereld' hebben. Het gaat dus over land, en over landjepik. De hele geschiedenis door zijn er oorlogen gevoerd over land, het bezit van land, van een territorium. Kijk nu maar weer naar Oekraïne. Mensen die het hoog in hun bol hebben willen altijd meer land. Want dan ben je iemand, als je grond bezit. In Psalm 49 wordt de spot gedreven met deze mensen, met de goddelozen, de brutalen. Daar staat: 'Hun diepste gedachte (prachtig gezegd! 'Hun díépste gedachte') is dat hun huizen voor eeuwig zullen bestaan, hun woningen van generatie op generatie; zij noemen de landen naar hun namen.' De brutalen hebben de halve wereld en dat zal iedereen weten óók!

Récht tegenover die 'brutalen' staan de 'zachtmoedigen', over wie Jezus het hier heeft. 'Zalig zijn de zachtmoedigen': gefeliciteerd als je zachtmoedig bent! Dan ben je écht een gelukkig mens!

2. Zachtmoedigheid: alles in Gods handen leggen

Wanneer ben je dat eigenlijk: zachtmoedig? Wat houdt het in om zachtmoedig te zijn? Om daar meer zicht op te krijgen, kunnen we in de leer bij Mozes, want over Mozes hebben we gelezen in Numeri 12: 3: 'Maar de man Mozes was zeer zachtmoedig, meer dan alle mensen die op de aardbodem waren.' Die zin roept wel wat vragen op, want Mozes had een driftig karakter. Toen hij nog als prins aan het hof van de Farao woonde, ging hij een keer kijken bij zijn eigen volk, Israël. Hij zag een Egyptische slavendrijver die een Israëlitische man aan het afranselen was. En Mozes werd zó kwaad! Hij sloeg in één klap die Egyptenaar dood. Als je dat in je achterhoofd hebt, denk je: 'Mozes... zeer zachtmoedig, meer dan alle mensen die op de aardbodem waren?'

Aan Mozes zie je heel duidelijk dat het bij die zachtmoedigheid níét gaat om een karaktertrek. Het is niet zo dat je kunt zeggen: 'Tja, de één is nou eenmaal zachtmoediger dan de ander.' Zoals de éne mens nou eenmaal méér geduld heeft dan de andere. Aan karaktertrekken kun je niet zoveel doen. Die heb je of die heb je niet. Mozes was driftig van aard, en tóch was hij de zachtmoedigste mens die er in zijn tijd op aarde leefde. Wat is dat dan, die zachtmoedigheid?

Het antwoord op die vraag komt duidelijk naar voren in Numeri 12. Mozes wordt keihard aangevallen, zijn leiderschap wordt ondergraven, nota bene door zijn eigen zus Mirjam, die daarin zijn broer Aäron meesleept. Ze zijn het duidelijk spuugzat om te moeten luisteren naar hun jongere broer Mozes. En ze zeggen in vers 2: 'Heeft de HERE alleen maar door Mozes gesproken? Heeft Hij ook niet door ons gesproken?'

Een keiharde aanval dus. Maar wat doet Mozes? Mozes doet niets. Hij verdedigt zich niet. Hij wentelt zich niet in wrok, hij wil geen wraak, nee, Mozes legt het in Gods handen. En dát is de essentie van zachtmoedigheid: dat het niet draait om jou, dat het niet draait om jouw ego en om jouw belangen en om jouw positie, maar dat je alles in de handen van God legt.

Als je dat doet, dan maakt dat een ander mens van je.

Als je zachtmoedig bent, dan kun je anderen verdragen, ook moeilijke mensen, je verdraagt zonder de ander terug te willen pakken. Als je zachtmoedig bent, dan heb je geduld met anderen, je bent bereid om te vergeven en om je eigen belangen ondergeschikt te maken aan grotere belangen. Als je zachtmoedig bent, ga je bidden voor anderen, ook voor mensen met wie je moeite hebt, zoals Mozes in vers 13 gaat bidden voor zijn zus Mirjam: 'O God, genees haar toch!' Zachtmoedigen hebben het geduld om te luisteren, en kunnen zich inleven in de positie van de ander.

Brutalen hebben een kort lontje, zachtmoedigen hebben een heel lange lont.

Merk je hoe actueel dit allemaal is? Elke dag gaat het juist hierover in het nieuws! SIRE is net een campagne gestart tegen polarisatie, omdat de toon van het debat steeds harder wordt. Discussies over corona hebben mensen uit elkaar gedreven, zelfs in gezinnen en families. En hoeveel mensen worden niet met de dood bedreigd? Ministers, Kamerleden, wethouders, journalisten, agenten, wetenschappers... Het maatschappelijk klimaat wordt ongekend hard. Méér dan ooit zijn er mensen nodig die 'zachtmoedig' zijn.

Wees steeds bescheiden, zachtmoedig
en geduldig, en verdraag elkaar uit liefde.

Efeziërs 4:2

3. Zachtmoedigheid leer je van Jezus

Hoe kun je dat leren: zachtmoedigheid? Jezus nodigt ons uit in Mattheüs 11: 28: 'Kom naar Mij toe, allen die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven. Neem Mijn juk op u, *en leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart*; en u zult rust vinden voor uw ziel...' Blijkbaar hoort dat bij elkaar: 'zachtmoedig zijn' en 'nederig van hart zijn'. En Jezus zegt: 'Je kunt het van Mij leren. Kom maar bij Mij, en neem Mijn juk op je.'

Daar moeten we wel goed op letten: die zachtmoedigheid die Jezus ons wil leren, die is niet gemakkelijk. Je moet een juk op je schouders nemen. Tegelijkertijd zegt Jezus: 'Mijn juk is zacht en Mijn last is licht', en Hij zegt ook: 'Je zult rust vinden voor je ziel'. Als je daar even over nadent, dan klópt dat ook. Mozes was zachtmoedig doordat hij alles in de handen van God legde. Hij eiste niet zijn recht op, Hij drong zich niet met geweld naar voren. Nee, hij liet het over aan God. Dat is niet gemakkelijk. Dat vraagt héél veel nederigheid, het vraagt geduld, het vraagt om vertrouwen op God. Maar áls je het leert, om op deze manier zachtmoedig te zijn, dan geeft dat ook heel veel rust. Het is goed voor je ziel. Je windt je niet meer op, want je weet: 'Het is nu in Gods handen. Ik laat het los.'

Hoe laat de Here Jezus die zachtmoedigheid zien? Hoe kunnen we van Hem leren? Paulus schrijft daarover in Filippenzen 2. Vers 5: 'Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had. Hij, die de gestalte van God had, maakte er geen aanspraak op aan God gelijk te zijn, maar deed afstand van zijn positie en nam de gestalte aan van een dienaar. Hij werd gelijk aan de mensen, en als mens verschenen heeft Hij zich vernederd en werd gehoorzaam tot in de dood – de dood aan het kruis.' Jezus heeft Zichzelf 'vernederd', letterlijk staat er: 'Hij heeft Zichzelf leeg gemaakt'. Hij gaf álles op, de heerlijke positie die Hij in de hemel had, als de Zoon van God, blinkend in majesteit! Hij maakte Zichzelf leeg door een Mens te worden, om zo ons te kunnen redden. Kijk, dát is zachtmoedigheid...

'Leer van Mij', zegt Jezus. 'Leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart'. De apostel Petrus schrijft daarover in zijn eerste brief, 1 Petrus 2: 21 en verder. Hij zegt: 'Want hiertoe bent u geroepen, omdat ook Christus voor ons geleden heeft; Hij laat ons zo een voorbeeld na, opdat u Zijn voetsporen zou navolgen; Hij, Die geen zonde gedaan heeft en in Wiens mond geen bedrog gevonden is; Die, toen Hij uitgescholden werd, niet terugschold, en toen Hij leed, niet dreigde, maar het overgaf aan Hem Die rechtvaardig oordeelt; Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout, opdat wij, voor de zonden dood, voor de gerechtigheid zouden leven. Door Zijn striemen bent u genezen.'

Dát is zachtmoedigheid: de keuze om de minste te zijn, om niet te vechten voor je eigen belang, maar je in te spannen voor het

belang van de ander. Dát is wat de Here Jezus ons laat zien. Dát is Zijn voorbeeld. En dat voorbeeld heeft ook kracht in het gewone, alledaagse leven. Zo was er een christelijke stichting met verschillende locaties. Eén van de locatiemanagers, een dame met veel ervaring, kreeg een conflict met de directeur van de stichting. Ook het bestuur van de stichting raakte erbij betrokken. Er kwamen gesprekken tussen de directeur, de locatiemanager en een paar bestuursleden.

Toen kwam het bestuur met een voorstel, dat duidelijk onevenwichtig was, in het voordeel van de directeur. Het bestuur verwachtte, dat de locatiemanager zou terugvechten, maar dat deed ze niet. Ze gaf aan, dat ze zich overal bij neerlegde. Waarop het bestuur dacht: 'Hier moet iets aan de hand zijn,' en ze nodigden de locatiemanager uit voor een gesprek.

Eindelijk kon ze goed toelichten wat haar dwars zat, en hoe ze zich niet begrepen voelde. Dat ze dit als de beste uitweg zag: niet vechten, maar verdragen. Omdat op die manier vroeg of laat duidelijk zou worden welk onrecht haar werd aangedaan. Daarbij vertrouwde ze op God, ze legde het in Zijn handen. Door dat gesprek veranderde de situatie. En uiteindelijk kwamen zelfs de directeur en de locatiemanager dichter bij elkaar. 'Zalig – gefeliciteerd! - zijn de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven.' Dat zijn niet zomaar wat vrome woorden, nee, zó werkt God. Ook nu, heel concreet in deze wereld. Zachtmoedigheid is niet een karaktereigenschap, maar een keuze. En die keuze heeft alles te maken met vertrouwen: vertrouwen op God. Hij heeft alles in Zijn handen. Als je vertrouwt op God, neem je niet het recht in eigen hand. Je staat niet klaar met je oordelen, links en rechts. Je leert te verdragen, je leert geduld. Je leeft uit de genade die Christus geeft, en je gaat andere mensen ook weer zien vanuit diezelfde genade. De 'brutalen' zijn ongenadig, de 'zachtmoedigen' weten wat genade is.

4. Leren om 'gunstig te oordelen'

De schrijfster Lois Tverberg schreef een boek over de Joodse achtergrond van de woorden van Jezus. Het boek heet: *Wandelen in het stof van rabbi Jezus*. In dat boek laat ze zien hoe dat werkt: dat je naar anderen kijkt met ogen van genade. Ze schrijft dit: 'Al duizenden jaren benadrukt de Joodse cultuur dat we "gunstig" moeten oordelen. De rabbi's verklaarden dat "anderen oordelen in positieve bewoordingen" eigenlijk net zo belangrijk is als zieken bezoeken, bidden of je kinderen inwijden in de Schrift! Zo beschrijft rabbijn Zelig Pliskin een groep in Jeruzalem die elkaar regelmatig opzoekt om "gunstig te oordelen". De leden vertellen over gevoelde pijn en brainstormen samen om excuses te verzinnen over gedrag dat onaardig overkomt. Als iemand geen uitnodiging voor een bruiloft ontvangt, zeggen ze bijvoorbeeld: "Misschien dacht het bruidspaar dat ze al een uitnodiging hadden gestuurd", of "Misschien kan het stel het wel niet betalen om veel gasten uit te nodigen." Als iemand met een zware vracht over straat loopt en zijn buurman rijdt voorbij zonder te stoppen, zou de groep veronderstellen: "Misschien ging hij maar een klein stukje" of "Misschien had hij al aan andere mensen beloofd dat ze mee mochten rijden.'" Je zóú kunnen denken: 'Dat is wel heel sympathiek, van zo'n groep mensen, maar het is natuurlijk niet realistisch.' En toch is dat niet waar. Want waarom zouden de negatieve beschuldigingen wél waar zijn en de positieve excuses niet? De schrijver Charles Swindoll geeft een heel mooi voorbeeld van een situatie die hem beschaamd maakte. Hij was hoofdspreker op een Bijbelstudieconferentie die een week duurde. In het publiek zat een echtpaar, waarvan de man standaard, bij elke preek van Swindoll, in slaap viel. Swindoll ergerde zich groen en geel. Maar op de laatste dag van de conferentie kwam hij in gesprek met de vrouw van deze man. Hij zegt: 'Ik dacht dat ze mij wilde vertellen dat ze zo ongelukkig was met een man die niet, zoals zij, in geestelijke zaken geïnteresseerd was. Maar wat had ik het bij het verkeerde eind! Ze zei dat het zijn idee geweest was om te komen. Het was zijn "laatste wens". Ik begreep niet wat ze daarmee bedoelde. Ze legde uit dat hij kanker had, in het laatste stadium, en nog maar een paar weken te leven had. Op zijn verzoek bezochten ze de conferentie waar ik sprak, hoewel de medicijnen die hij kreeg hem slaperig maakten. Hij schaamde zich erg voor die slaperigheid. "Hij houdt van de Heer,"

zei ze, "en u bent zijn meest geliefde bijbelleraar." Ik was echt met stomheid geslagen. Ze bedankt me voor de week en vertrok. Daar stond ik dan, in mijn eentje. Was ik even tot de orde geroepen! Zo was ik nog nooit in mijn hemd gezet. Ik had een oordeel geveld over mijn broeder, en ik had het volkomen bij het verkeerde eind gehad.'

'Leer van Mij,' zegt Jezus. 'Léér van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart.' Het is écht een leerproces, dat je leven lang doorgaat. Léren om te verdragen, om je oordeel op te schorten, om de zaak in Gods handen te leggen. Leren om je eigen belangen ondergeschikt te maken aan de zaak van God, leren om te dienen in plaats van zelf in het middelpunt te willen staan.

5. En fout gedrag dan...? Moet je altijd maar zwijgen?

Maar nu een heel belangrijke vraag. Deze maand presenteerde het kabinet een actieprogramma tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Want dat komt veel meer voor dan we vaak denken. Als je dat hoort, kun je je afvragen: klopt die oproep tot zachtmoedigheid wel? Betekent dat niet dat fout gedrag ongestraft blijft, en dat het allemaal maar ongestoord door kan gaan, omdat iedereen alles maar moet verdragen? Moeten slachtoffers dan maar hun mond houden en mogen ze geen aanklacht indienen? Om even héél duidelijk te zijn: het is écht een misverstand om dat te denken! Want zachtmoedigheid betekent zéker niet dat de duisternis in stand moet blijven. Zachtmoedigheid betekent zéker niet dat de boze zijn gang moet kunnen gaan. Mozes, de zachtmoedigste van alle mensen in zijn tijd, kwam van de berg Sinaï af en zag dat het volk Israël danste om het gouden kalf. Van woede gooide hij de twee stenen tafelen kapot. En de Here Jezus Zélf, van wie wij zachtmoedigheid leren, pakte een zweep en joeg de handelaars van het tempelplein af, waar ze het huis van gebed maakten tot een rovershol. Zachtmoedigheid is geen slapheid! Zachtmoedigheid is geen softheid! Waar duisternis is, moet die duisternis ontmaskerd worden. Dát is wat de Here Jezus deed. En juist zó stelde Hij Zich kwetsbaar op. Alle schijnheiligheid en alle onrecht werd door Hem feilloos aangewezen, en juist daarom werd Hij vermoord aan het kruis. Zachtmoedigheid betekent dus óók: jezelf opofferen in dienst van de waarheid, van het licht, van het Evangelie. Je kunt alleen maar zachtmoedig zijn vanuit de kracht die God geeft. Want zachtmoedigheid is niet de makkelijke weg, maar juist de moeilijke weg. Het is niet de weg van de mínste weerstand, maar van de mééste weerstand.

6. Een rijke erfenis!

'Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven.' Zie je dat? Er staat dus niet: '... zij zullen de aarde *veroveren*.' Nee: 'beërven'. Een erfenis krijg je, zomaar, daar heb je niets voor hoeven doen. Het valt je in de schoot. Waarom? Omdat degene die is overleden een band had met jou. Misschien een familieband, misschien een band van liefde en van trouw. Waarom beërven de zachtmoedigen de aarde? Omdat er iemand gestorven is. Iemand die Zijn leven gaf: Jezus Christus. En als je een band hebt met Hem, dan deel je ook in de erfenis. Je erft de aarde, die mooie aarde, die schitterende wereld, door God zo mooi gemaakt. Wij maken er een puinhoop van, maar eens maakt God nieuwe hemelen en een nieuwe aarde. En op die nieuwe aarde is ook plaats voor jou, als je een band hebt met Jezus, de gestorven Heer, die is opgewekt en die leeft. Dietrich Bonhoeffer zegt in Zijn boek *Navolging* over deze zaligspreking iets heel moois. Hij zegt: 'God verlaat de aarde niet. Hij heeft haar geschapen. Ook Golgotha is een stuk aarde. Vanuit Golgotha, waar de Zachtmoedigste stierf, zal de aarde nieuw worden. Wanneer het Rijk van God komt, zullen de zachtmoedigen het aardrijk beërven.' En als God voor je zorgt op de nieuwe aarde, zou Hij je dan vergeten hier op de óude aarde? Nee, ook hier geeft Hij je ruimte. Ook hier is Hij om je heen. Ook hier geeft Hij je een erfdeel. De brutalen hebben de hálve wereld. Maar brutalen zijn nooit gelukkig. Nooit tevreden. Brutalen hebben geen vrede in hun ziel. Gefeliciteerd als je zachtmoedig bent. Je zult rust vinden voor je ziel. En je toekomst is zeker, want de zachtmoedigen, zij beërven de héle aarde. Amen.